

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა #60

19.12.2018

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: P=6 კგ/სმ² გაზგამანაწილებელი ქსელის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტი.

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: შპს „გაზპროექტი 2009“, ქ. თბილისი, თამარაშვილის ქ N6, ბინა 165;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: შუახევისა და ხულოს მუნიციპალიტეტები

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 08.11.2018

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „ჯეოკონი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „გაზპროექტი 2009“-ის მიერ წარმოდგენილია, შუახევის და ხულოს მუნიციპალიტეტებში, შუახევი-ხულოს (ხიჭაურის დასახლებიდან გოდერძის უღელტეხილამდე) P=6 კგ/სმ² გაზგამანაწილებელი ქსელის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში. პროექტი ითვალისწინებს 54 კმ სიგრძის ბუნებრივი აირის მილსადენის მშენებლობასა და ექსპლუატაციას.

გაზსადენის საწყისი წერტილის კოორდინატებია X – 223700, Y – 4614919, ხოლო საბოლოო X – 292533, Y – 4611720. საპროექტო ტრასა მიუყვება (d=300მმ) შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ბათუმი-ანგისა-ახალციხის საავტომობილო გზას, გზის სავალი ნაწილიდან 0,5 – 2 მ-ის მოშორებით. გეგმარებითი ობიექტი გადის გოდერძის განამარხებული ტყის ბუნების ძეგლის საზღვარის სიახლოვეს (დაშორება 13 მეტრი). მილსადენი ძირითადად განთავსებული იქნება მიწის ქვეშ და მხოლოდ მდინარეების და ბუნებრივი ხევების გადაკვეთა მოხდება საჭიერო მონაკვეთებით. გაზსადენის პროექტის საწყისი წერტილია შუახევის მუნიციპალიტეტის ხიჭაურის დასახლება და მთავრდება გოდერძის უღელტეხილზე. გაზმომარაგების წყაროდ მიღებულია შუახევის მუნიციპალიტეტში (ხიჭაურის დასახლებაში) ახლად აშენებული P=6 კგ/სმ² d=300 მმ გაზსადენი. გაზის მიწოდება გათვალისწინებულია მე-2 კატეგორიის IV-კლასის მაღალი წნევის (P=6 კგ/სმ²) გაზსადენის ტრასით.

გაზსადენის განთავსება დაგეგმილია 1.2-1.4 მ სიღრმის და 0.5-0.7 მ სიგანის თხრილში. მილსადენი განთავსებული იქნება ქვიშის ფენაში, ხოლო დანარჩენის შევსება მოხდება ექსკავირებული ქანებით. საჭიროების შემთხვევაში გაზსადენში გაზის მიწოდების მთლიანად შეწყვეტის ან გაზსადენის ცალკეული უბნების გამორთვის მიზნით გაზსადენის მონაკვეთზე გათვალისწინებულია გაზის მიწოდების გამომრთველი ონკანების დამონტაჟება.

გაზსადენით, გადაიკვეთება რამოდენიმე ბოგირი, როგორც მიწისქვეშა, ისე მიწისზედა გატარებით. მდინარეების და ბუნებრივი ხეობების გადაკვეთა უპირატესად დაგეგმილია საჰაერო მილსადენით.

საპროექტო გაზსადენი ხიჭაურის დასახლებიდან მიუყვება დელტაკომის და სილქნეტის კაბელს. ვინაიდან აღნიშნული კაბელი მოთავსებულია მიწაში, უნდა მოხდეს მათი დროებით ამოღება მილსადენის ტრანშეაში მოთავსების შემდგომ კი, კაბელის უკან ჩადება.

სამშენებლო მასალების (ძირითადად გაზსადენის მილების) დასაწყობებისათვის დაგეგმილია 6 სამშენებლო მოედნის მოწყობა, საიდანაც საჭიროების მიხედვით მოხდება მისი სამშენებლო დერეფანში მიწოდება.

მოსამზადებელი სამუშაოები, მოიცავს:

- გაზსადენისათვის სამშენებლო ზოლის გამოყოფას;
- გეოდეზიურ დაკვალვას;
- სამშენებლო ორგანიზაციის სამუშაო ადგილზე დაბანაკებას;
- გაზსადენის ზოლის და მისასვლელი გზების გასუფთავებას.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ს პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი** უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი

ინფორმაცია, გზშ-ს პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

4. გეგმარებითი გაზომვარაგების ობიექტი გოდერძის განამარხებული ტყის ბუნების ძეგლის საზღვრის სიახლოვეს გადის (დაშორება 13 მეტრი), შესაბამისად მიზანშეწონილია საპროექტო გეგმარებითი ობიექტის ტრაექტორია შეიცვალოს ისე, რომ გაზსადენის ობიექტის მშენებლობისა და შემდგომ ექსპლოატაციის დროს თავიდან იქნას აცილებული ზემოქმედება აღნიშნულ ბუნების ძეგლზე. ამასთან გზშ-ს ანგარიშის წარმოდგენამდე, გოდერძის განამარხებული ტყის ბუნების ძეგლის საზღვრის სიახლოვის გათვალისწინებით, საჭიროა აღნიშნული შეთანხმებულ იქნეს სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოსთან.

4.1. ბუნების ძეგლის ტერიტორიაზე უნდა იქნას დაცული „დაცული ტერიტორიების სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი რეჟიმი. ამასთან აღსანიშნავია, რომ გოდერძის განამარხებული ტყის ობიექტს დიდი მნიშვნელობა აქვს, როგორც ბიომრავალფეროვნების, ასევე გეოლოგიური და არქეოლოგიური მიმართულებით, რაც გათვალისწინებული უნდა იყოს შესაბამისი სამშენებლო სამუშაოების დაგეგმვისა და განხორციელების დროს, რათა არ დაზიანდეს აღნიშნული ობიექტი.

5. გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
- პროექტის აღწერა;
- გაზსადენის ინფრასტრუქტურის ობიექტების აღწერა;
- გაზსადენის ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები (სადაწნეო მილსადენის დიამეტრი, სისქე და სხვა);
- გაზსადენის შემადგენელი ობიექტების, მისასვლელი გზების, სანაყაროებისა და სამშენებლო ბანაკის shp ფაილები.
- გაზსადენის ძირითადი ინფრასტრუქტურის დაშორება მოსახლეობასთან კონკრეტული მანძილების მითითებით, ასევე ზედაპირული წყლების ობიექტიდან დაშორება;
- საპროექტო გაზსადენის ძირითადი ტექნიკური მახასიათებლების ცხრილი და პროექტის განმარტებითი ბარათი;
- პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არა ქმედების ალტერნატივა, გაზსადენის ინფრასტრუქტურული ობიექტების განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
- ნარჩენების მართვის საკითხები, მათ შორის ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- ხულო-ზარზმის საავტომობილო გზის რეკონსტრუქციის პროექტის და აღნიშნული სკოპინგით წარმოდგენილი პროექტის თანხვედრის დაზუსტება გზშ-ის ანგარიშში. შესაბამისად, მილსადენის რეკონსტრუქციის გზის დერეფანში მოხვედრის დაზუსტება.
- სკოპინგის ანგარიშის 25-ე გვერდზე მითითებულია, რომ: „საკვლევი ტერიტორია არ მდებარეობს დაცული ტერიტორიების სიახლოვეს, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაშორება საწარმოდან, გამორიცხავს მასზე ზემოქმედებას“, რაც საჭიროებს კორექტირებას, აღნიშნულთან ერთად დოკუმენტში მითითებულია, რომ

- უახლოესი საცხოვრებელი სახლი დაშორებულია დაახლოებით 1,8 კმ-ით“, რაც ასევე საჭიროებს კორექტირებას და გზშ-ის ანგარიშში ასახვას.
- მონიტორინგის გეგმაში აისახოს ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი.

6.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია კერძოდ:

- როგორი თანმიმდევრობით (ვადების მითითებით) განხორციელდება გაზსადენის და ასევე მისი ინფრასტრუქტურის მშენებლობა;
- გაზსადენის მშენებლობაზე და მისი ოპერირების პროცესში დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- გაზსადენის მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- სად იგეგმება მშენებლობაში გამოყენებისთვის ფუჭი ქანების დროებითი და საბოლოო განთავსება. კერძოდ, ფუჭი ქანების განთავსების (სანაყაროების) ადგილმდებარეობის კოორდინატები და შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია;

6.2 ძირითადი სამშენებლო ბანაკის განთავსების შესახებ ინფორმაცია მათ შორის:

- სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა;
- ბანაკის განთავსების ადგილის კოორდინატები და მისი ფართობი;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში მოსალოდნელი ნარჩენების შესახებ მონაცემები;

6.3 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- საპროექტო უბნის გეოლოგიური აგებულება;
- რეგიონის ზოგად გეოლოგიური რუკა;
- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- საპროექტო დერეფნის საინჟინრო-გეოლოგიური რუკა, საინჟინრო-გეოლოგიური ჭრილები;
- საპროექტო რაიონის გეომორფოლოგიური, გეოლოგიური, ჰიდროგეოლოგიური, სეისმური და ტექტონიკური პირობების აღწერა;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები (მათ შორის საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერა);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები. მათ შორის ყურადღება უნდა გამახვილდეს საპროექტო დერეფანში საშიში გეოდინამიკური პროცესების (მეწყერი, ეროზია) განვითარების თვალსაზრისით რთული უბნების ადგილმდებარეობებსა და აღწერაზე (მოცემული უნდა იყოს გასატარებელი პრევენციული ღონისძიებები).

6.4 ჰიდროლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- პროექტის მიხედვით გადასაკვეთი მდინარეების ჰიდროლოგია;
- დეტალურ ინფორმაციას მაქსიმალურ ჩამონადენზე, მინიმალურ ჩამონადენზე, მყარ ნატანზე;
- ეროზიული პროცესების შესახებ ინფორმაციას და საჭიროების შემთხვევაში ეროზიის საწინააღმდეგო ღონისძიებებს კალაპოტური პროცესების და ნაპირსამაგრი სამუშაოების შესახებ;

6.5. ბიოლოგიური გარემო: საპროექტო ტერიტორიის ფლორისა და მცენარეული საფარის დეტალური აღწერა: საქართველოს იმვიათი და წითელი ნუსხის სახეობები, რომლებიც გვხვდება დაგეგმილ საპროექტო დერეფანში; ხმელეთის ფაუნა: საპროექტო დერეფანში გავრცელებული საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი ცხოველთა სახეობები; საკვლევი არეალი და საველე კვლევის მეთოდები, სენსიტიური ადგილები, საველე კვლევის შედეგები;

7. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ტექნიკის მუშაობისას, გაბნევის ანგარიში;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ზედაპირულ წყლებზე, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი, შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;
- ზემოქმედება სატრანსპორტო ნაკადებზე;
- ზემოქმედება დაცული ტერიტორიებზე (გოდერძის განამარხებული ტყის ბუნების ძეგლი);
- საპროექტო ტერიტორია კვეთს "ევროპის ველური ბუნების და ბუნებრივი ჰაბიტატების დაცვის შესახებ" (ბერნის) კონვენციის შესაბამისად შექმნილ "ზურმუხტის ქსელის" შეთავაზებულ საიტს (გოდერძი GE0000026). აღნიშნულიდან გამომდინარე, გზმ-ს ანგარიშში უნდა აისახოს შეთავაზებულ საიტზე არსებულ სახეობებზე და ჰაბიტატებზე ზეგავლენის ე.წ. მიზანშეწონილობის შეფასება. შეფასებაში ასახული უნდა იყოს საქმიანობის სახეების მიხედვით მოსალოდნელი ზეგავლენა, სათანადო დასაბუთებებით; შემარბილებელი, ზემოქმედების თავიდან აცილებისა და საკომპენსაციო ქმედებები; წარმოდგენილი უნდა იყოს კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული საკონსერვაციო გეგმა.
- საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ მცენარეებზე, ზემოქმედების შემთხვევაში, ინფორმაცია ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ხე-მცენარეების შესახებ სახეობების და რაოდენობის მითითებით (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საპროექტო დერეფანში საქართველოს წითელი ნუსხის და საერთაშორისო კონვენციებით დაცულ, ასევე ენდემურ მცენარეთა სახეობების შეხვედრილობაზე), ზემოქმედების თავიდან აცილება და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებები.
- ზემოქმედება ჰაბიტატებზე. ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საკომპენსაციო ღონისძიებებზე, მათ შორის, საჭიროების შემთხვევაში ჰაბიტატის აღდგენის ღონისძიებებზე.
- სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, მშენებლობის და ექსპლუატაციის დროს უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე, აგრეთვე ენდემურ სახეობებზე), მათ შორის წყალზე დამოკიდებულ ცხოველებზე,

მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები;

- აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული დეტალური ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში არსებული მდინარეების იქთიოფაუნაზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა (მონიტორინგის გეგმაში აისახოს ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი);
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- გზმ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- გაზსადენის განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით).

8. გზმ-ს ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- გაზსადენის ინფრასტრუქტურული ობიექტების ძირითადი ტექნიკური პარამეტრები ერთიანი ცხრილის სახით.
- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება გაზსადენის ინფრასტრუქტურული ობიექტები.
- გადასაკვეთი ბოგირების; მდინარეების და ბუნებრივი ხეების დეტალური პროექტები;
- ვინაიდან, საპროექტო ტერიტორია მიუყვება არსებულ შიდასახელმწიფოებრივ გზას (ბათუმი-ანგისა-ახალციხე), გზმ-ს ანგარიშთან ერთად წარმოდგენილი უნდა იქნეს საქართველოს საავტომობილო გზების დეპარტამენტთან შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია მშენებლობის დასაშვებობის შესახებ;

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „გაპროექტი 2009“-ის მიერ წარმოდგენილ შუახვევის და ხულოს მუნიციპალიტეტებში, „შუახვევი-ხულოს (ხიჭაურის დასახლებიდან გოდერძის უღელტეხილამდე) P=6 კგ/სმ² გაზგამანაწილებელი ქსელის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროექტზე“ **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.

